

RÅDMANNEN OG BOSETTING AV FLYKTNINGER

Sammendrag av spørreundersøkelsen - våren 2015

Anton Steen

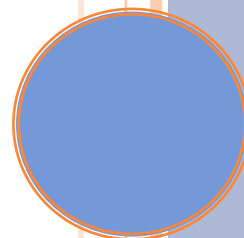
Institutt for statsvitenskap

Universitetet i Oslo

Våren 2015 gjennomførte Institutt for statsvitenskap ved professor Anton Steen en spørreundersøkelse til rådmenn i kommuner som har bosatt flyktninger de tre siste årene. Formålet er å få innsikt i hvordan rådmennene vurderer samarbeidet med Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) og få kunnskap om bosetting og integrering av flyktninger i kommunene. Undersøkelsen har særlig fokus på bruk av lokale erfaringer og kunnskap, hvordan dette kan påvirke forholdet mellom kommunen og IMDi, og i sin tur bosettingsprosessen.

Denne rapporten viser noen hovedfunn fra undersøkelsen. Den sendes til de rådmennene som har ønsket det, og er samtidig en takk for deltakelsen. Data vil bli bearbeidet videre og brukt i senere publikasjoner. Masterstudent Camilla Hovind Ulven er vitenskapelig assistent på prosjektet.

22.06.2015

1) Innledning

Undersøkelsen er en del av det løpende forskningsprosjektet "Bosetting av flyktninger: mellom statlig styring og lokal politikk" ledet av professor Anton Steen. Undersøkelsen er knyttet til samarbeidsprosjektet "Styring og læring" i offentlig sektor i regi av forskere ved Institutt for statsvitenskap og Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo, som er finansiert av Forskningsrådsprogrammet 'Demokrati, styring og regionalitet' (DEMOSREG), og ledet av førsteamanuensis Jostein Askim, Institutt for statsvitenskap. Overordnet skal dette prosjektet undersøke hvordan statlige målsettinger, virkemidler og gjennomføring innen ulike politikkområder formes av styringssignaler og informasjonsflyt på forskjellige nivåer i styringssystemet.

Delprosjektet om bosetting av flyktninger tar for seg et politikkområde med en svært desentralisert beslutningsstruktur, og særlig interessant ut fra et offentlig styringsperspektiv. Målgruppen i prosjektet er rådmennene i de kommunene som har erfaring med bosetting, her avgrenset til de som har bosatt flyktninger i løpet av de siste 3 årene (349 kommuner). Fra denne gruppen kom det svar fra 67%, dvs. 234 kommuner. Fordelingen på kommunestørrelse (folketall) er svært sammenfallende i de to gruppene. Undersøkelsen ble gjennomført ved bruk av det elektroniske spørreskjemaet QuestBack. Prosentene er i denne rapporten avrundet til nærmeste hele tall.

2) Antallet IMDi anmoder om:

48% av rådmennene mener det er for høyt og 52% sier antallet er passe stort.

3) Hva legger rådmennene vekt på når de imøtekommer anmodningen?

Rangerte fem hensyn som det legges meget stor, ganske mye, en god del vekt på er:

- Humanitære forpliktelser (97%)
- Nivået på statstilskuddet (89%)
- Tilgang på boliger (86%)
- Tilgang på kommunale tjenester (86%)
- Holdningene i kommunestyret (83%)

Rangerte fem hensyn som det legges ganske lite eller meget liten vekt på er:

- Opinionen i kommunen (63%)
- Solidaritet med andre kommuner (51%)
- Antallet innvandrere i kommunen (37%)
- Det lokale arbeidsmarkedet (31%)
- Kommuneøkonomien (30%)

4) Hva legger rådmennene vekt på når de reduserer på antallet eller avslår anmodningen?

Rangerte fem hensyn som det legges meget stor, ganske mye, og en god del vekt på er:

- Tilgang på boliger (97%)
- Nivået på statstilskuddet (82%)
- Tilgang på kommunale tjenester (80%)
- Det lokale arbeidsmarkedet (73%)
- Holdningene i kommunestyret (69%)

Rangerte fem hensyn som det legges ganske lite eller meget liten vekt på er:

- Antall ikke-vestlige innvandrere i kommunen (63%)
- Opinionen i kommunen (61%)
- Antall innvandrere i kommunen (48%)
- Kommuneøkonomien (37%)

5) Formelle planer og organisering

Mange kommuner sier de har særskilte plandokumenter om bosetting og integrering av flyktninger (30%) og hele 60% oppgir at bosetting/integrering er en del av ordinære strategi- og handlingsplaner.

I 44% av kommunene er bosettingsarbeidet organisert som en del av NAV, mens 28% har en egen avdeling uavhengig av NAV.

6) Kontakt med IMDi og bruk av informasjon

Rådmennene har ikke særlig tett kontakt med IMDi. 21% oppgir månedlig kontakt og 70% sjeldnere. 4% har ukentlig kontakt.

Hele 50 sier IMDi er meget viktig for kommunen når den trenger informasjon/kunnskap som kan brukes i det løpende lokale bosettingsarbeidet.

Men når en setter informasjon fra IMDi opp mot andre informasjonskilder som grunnlag for rådmannen sitt forslag til kommunestyret, blir bildet mer nyansert. Hele 90% sier skriftlige redegjørelser fra egen kommuneadministrasjon er viktig 'i svært stor grad' og 'i stor grad' når forslaget til bosetting skal utformes. Høyt kommer også fakta og begrunnelser i anmodningsbrevet fra IMDI (57%), mens oppfordringer fra regjeringen og fagstatsråden legger bare 32% stor vekt på. Det er interessant at rådmennene på forhånd lytter til partiene i kommunestyret om hvor villige de er til å bosette.

49% sier kunnskap om partienes bosettingsvillighet er en viktig del av informasjonsgrunnlaget før forslaget blir utformet.

Relativt få nevner deltakelse på seminarer arrangert av IMDi (13%), informasjonsmateriale fra IMDi (24%), møter med IMDi (24%) og informasjon og anbefalinger fra KS (30%) som viktig 'i svært stor grad' eller 'i stor grad'.

7) Samarbeidsavtalene og kommune-stat relasjonen

Undersøkelsen tok særlig sikte på å nå fram til kommuner som hadde opprettet en formell samarbeidsavtale med IMDi da spørreskjemaet ble sendt ut. 35 av i alt 37 med skriftlig samarbeidsavtale besvarte skjemaet, (5 bydeler i Oslo har egne samarbeidsavtaler med IMDi, men er ikke inkludert i denne undersøkelsen). I det følgende er det de 35 kommunene som besvarte skjemaet som beskrives her. For 88% kom initiativet til samarbeidsavtalen fra IMDi og bare om lag halvparten av rådmennene sier de selv deltok i utarbeidet med dokumentet for avtalen. Nesten 60% sier at kontakten med IMDi har økt som følge av avtalen, resten mener at den er som før.

På spørsmålet om samarbeidsavtalen har påvirket relasjonen mellom kommune og stat på bosettingsområdet er det mange som sier både/og: samarbeidsavtalen har gitt staten nye styringsmuligheter, samtidig som kommunen har fått større innflytelse over egne forhold. Et paradoks, men antakelig en riktig beskrivelse av en gjensidig relasjon: gjennom samarbeidsavtalene legger staten til rette (økt påvirkning) for mer kommunalt engasjement (som gir økt innflytelse over egne forhold). Samarbeidsavtalen ser ut til å gi nye muligheter for kommunen til å påvirke staten, 75% er helt eller delvis enig i dette; samtidig som 75% også er helt eller delvis enig i at staten har fått nye påvirkningsmuligheter overfor kommunen.

8) Virkning av samarbeidsavtalen på bosetting, planer, kontakter og politikere

Her er svarene ikke veldig optimistiske. 38% sier at kommunen er blitt mer positiv, mens 50% mener samarbeidsavtalen ikke har hatt direkte betydning for antall flyktninger kommunen tar imot.

Likevel, ser det ut til at samarbeidsavtalene har virket indirekte ved at bosetting er blitt en klarere del av formelle planer i ulike kommunale sektorer. 9% sier dette har skjedd i stor grad og 66% i noen grad. 50% sier samarbeidsavtalen har ført til mer kontakt om bosetting mellom kommunale etater. Men for eksterne forbindelser er det kun ca. 20% som er av den oppfatning at kontakten mellom kommunen og lokale statlige organer (ikke IMDi), lokale frivillige organisasjoner og lokalt næringsliv, har økt.

Til slutt ble det spurt om rådmannen sitt syn på om samarbeidsavtalen har hatt følger for holdningen til bosetting blant kommunestyrerepresentantene. 34% mener den har hatt positiv virkning og 41% sier ingen virkning. 25% synes det er vanskelig å si om det er noen virkning.
